

EAPC - Novetats en matèria de Seguretat Social

Canvi de criteri jurisprudencial: incompatibilitat de pensions d'incapacitat permanent absoluta i gran invalidesa amb el treball

17-05-2024

La protecció per incapacitat permanent (IP) en el nostre sistema de Seguretat Social s'estructura en graus, que, com estableix l'[article 194.1 del TRLGSS](#), són els següents:

- a) Incapacitat permanent parcial
- b) Incapacitat permanent total
- c) Incapacitat permanent absoluta
- d) Gran invalidesa.

Els dos primers graus -parcial i total- es declaren expressament compatibles amb el treball del beneficiari, si bé en el cas de la IP total les funcions no poden coincidir amb les que van donar lloc a la incapacitat. Pel que fa a la IP absoluta i a la gran invalidesa, s'estableix que no impedeixen l'exercici de les activitats, siguin lucratives o no, compatibles amb l'estat de la incapacitat i que no representin un canvi en la seva capacitat de treball a l'efecte de revisió.

Cal tenir en compte que la gran invalidesa implica la necessitat d'assistència d'una altra persona per als actes més essencials de la vida, com ara vestir-se, desplaçar-se, menjar o anàlegs. Això fa que, a la pràctica, els casos en els quals una persona percep una pensió de gran invalidesa no siguin molt nombrosos. No obstant això, com ja hem vist -i com es deriva necessàriament del reconeixement constitucional del dret al treball de tothom-, una persona que percep una pensió de gran invalidesa pot desenvolupar una activitat lucrativa sempre que no reveli un canvi en la seva capacitat de treball i aquesta activitat pugui ser desenvolupada considerant-ne l'estat.

A la pràctica, els elements clau en la concreció de la compatibilitat en cada cas han estat la doctrina administrativa generada a partir de la casuística que ha tractat l'Institut Nacional de la Seguretat Social (INNS) i l'abundant jurisprudència que, analitzant aquests criteris, ha generat el Tribunal Suprem. No obstant això, la [Sentència del Tribunal Suprem d'11 d'abril de 2024 -rec. 197/2023-](#) ha suposat un important canvi en la doctrina que l'Alt Tribunal sosté en aquesta matèria.

La qüestió que es planteja en aquesta important sentència, que resol un recurs de cassació per a la unificació de la doctrina, és **determinar si el reconeixement d'una gran invalidesa a un treballador de l'Organització Nacional de Cecs Espanyols (ONCE) és compatible amb el fet**

que continuï venent cupons d'aquesta organització. Aquest treballador tenia reconeguda una pensió d'IP total i va sol·licitar la revisió del grau, que li va ser reconeguda judicialment, i va passar a tenir un grau de gran invalidesa. Aleshores, l'INSS va notificar al treballador que no li abonaria la pensió de gran invalidesa si no deixava de prestar serveis per a l'ONCE. El treballador va recórrer contra aquesta decisió de l'entitat gestora, i el TSJ d'Andalusia va confirmar la incompatibilitat de la pensió de gran invalidesa i el treball a l'ONCE. Aquesta resolució judicial contrasta amb la del TSJ de Catalunya de 30 de gener de 2022 -rec. 1152/2001-, que va declarar la compatibilitat de pensió i treball en aquell cas.

El Tribunal Suprem, que inicialment havia negat la compatibilitat entre les pensions de gran invalidesa i aquest tipus de pensions, va canviar de criteri en la **Sentència de 16 d'octubre de 2013**, moment des del qual sosté, de manera reiterada, que **aquestes pensions són compatibles amb el treball a l'ONCE**. No obstant això, en la nova **Sentència d'11 d'abril de 2024**, entén que ha de tornar a la jurisprudència inicial i abandonar aquest criteri interpretatiu. El Tribunal Suprem recorda que un dels principis bàsics de l'hermenèutica exigeix que les normes siguin interpretades d'acord amb la realitat social del temps en què han de ser aplicades. En aquest sentit, **apunta els arguments següents per concloure la incompatibilitat de les pensions de gran invalidesa i aquest tipus d'activitat:**

1. La interpretació literal de l'article 198.2 del TRLGSS, que refereix la compatibilitat a **"activitats"**, i no a **"treballs"**, la qual cosa condueix a concloure que s'ha de tractar de **labors o tasques marginals i limitades i no a ocupacions permanents o quotidianes que per la seva extensió o intensitat donin lloc a la inclusió en el sistema de Seguretat Social**.
2. A una conclusió idèntica condueix la interpretació sistemàtica, ja que l'article 194 del TRLGSS defineix la situació d'IP absoluta com aquella que inhabilita **"per complet"** el treballador per a tota **professió o ofici**, i afegeix que la gran invalidesa, a més, comporta la necessitat d'ajuda d'una altra persona en els actes més essencials de la vida. D'altra banda, la compatibilitat d'aquests graus d'IP es refereix en la norma a activitats que poden ser **"lucratives"**, però no es fa una referència expressa al **"salari"**, com sí que succeeix amb la IP total en l'article 198.1.
3. Pel que fa al criteri teleològic, és indubtable que la finalitat de l'acció protectora del sistema de Seguretat Social és protegir-nos a tots enfront de les situacions de necessitat. Però això es fa amb recursos limitats, que provenen majoritàriament de les pròpies aportacions dels subjectes protegits, per la qual cosa l'abast d'aquesta protecció ha de ser compassiu amb el **principi constitucional de suficiència (art. 41 de la CE)**. En aquest sentit, cal convenir que la finalitat bàsica d'aquestes prestacions d'IP no és cap altra que **substituir les rendes salarials que ja no es poden obtenir en l'exercici d'una activitat laboral**.
4. Tampoc la lògica i la coherència del sistema de protecció social no induïxen a mantenir el criteri de compatibilitat anterior, perquè **consentir que el perceptor d'una prestació de gran invalidesa pugui fer un treball com a tal, suposa que una persona desocupada no ho faci**, de manera que l'Estat ha d'abonar dues prestacions -IP i desocupació- per una única situació.
5. També els **avanços tecnològics** han de ser tinguts en compte en aquest cas, en el sentit que avanços com per exemple la intel·ligència artificial poden fer que activitats que abans no podien ser fetes per persones amb gran invalidesa ara siguin possibles. A això cal afegir la **responsabilitat que els poders públics han de tenir en la reinserció sociolaboral de les persones amb discapacitat**, i prioritzar la millora de les seves capacitats laborals sobre les aportacions prestacionals que són incompatibles amb els treballs inclosos en l'àmbit de la Seguretat Social.

Així doncs, i amb la base argumental descrita més amunt, el Tribunal Suprem fa un gir radical a la seva jurisprudència en aquesta matèria i conclou que **les persones amb IP absoluta i gran invalidesa no poden compatibilitzar la percepció de les seves pensions amb el desenvolupament de qualsevol treball que comporti l'alta al sistema de Seguretat Social**.

Jorge Pérez Pérez

Doctor en dret. Delegat de la DE de la Inspecció de Treball i Seguretat Social. Professor UAB.
Director del Postgrau en Ocupació